

ได้ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพหนังสือเรียนอาชีวศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ครั้งที่ 1 ประกาศลำดับที่ 236

รหัสวิชา 20201-2005

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การ บัญชี

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Accounting for Personal Income Tax

สมานจิตต์ สินธุนาค

110.-

การบัญชีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Accounting for Personal Income Tax)

รหัสวิชา 20201 - 2005

หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ

ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาการบัญชี
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กระทรวงศึกษาธิการ

สมานจิตต์ ลินธุนาคร

บธ.บ.(การบัญชี), ประกาศนียบัตรชั้นสูงการสอบบัญชี

ผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ผู้สอบบัญชีอนุญาติ

การบัญชีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Accounting for Personal Income Tax)

ISBN 978-616-495-104-4

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย...

บริษัทวังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

โทร. 0-2472-3293 โทรสาร 0-2891-0742 Mobile 08-8585-1521

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

e-Mail : wangaksorn9@gmail.com

<http://www.wangaksorn.com>

ID Line : @wangaksorn

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2563 จำนวนที่พิมพ์ 3,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

โดยบริษัทวังอักษร จำกัด ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำ
ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่ารูปแบบใด ๆ นอกจากได้รับอนุญาต

เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากทางสำนักพิมพ์เท่านั้น
ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้

เป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของแต่ละราย
โดยบริษัทวังอักษร จำกัด มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

การบัญชีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รหัสวิชา 20201-2005

วิชาบังคับก่อน : 20200 - 1002 การบัญชีเบื้องต้น

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้

1. เข้าใจหลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
2. มีทักษะการคำนวณ บันทึกบัญชี และจัดทำแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
3. มีกิจนิสัย มีระเบียบ ละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ มีวินัย ตรงต่อเวลา และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพบัญชี

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับการคำนวณและจัดทำแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
2. คำนวณและจัดทำแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
3. บันทึกบัญชีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หัก ณ ที่จ่าย

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เงินได้พึงประเมิน เงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้น การหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน การคำนวณภาษี การจัดทำและยื่นแบบแสดงรายการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย และการบันทึกบัญชีภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

ตารางวิเคราะห์สมรรถนะรายวิชา				
วิชา การบัญชีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รหัสวิชา 20201 - 2005				
ท-ป-น 1 - 4 - 3 จำนวน 5 คาบ/สัปดาห์ รวม 90 คาบ				
หน่วยที่	สมรรถนะรายวิชา	แสดงความรู้เกี่ยวกับการคำนวณ และจัดทำแบบแสดงรายการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	คำนวณและจัดทำแบบแสดง รายการภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดา	บันทึกบัญชีภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดา หัก ณ ที่จ่าย
1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและเงินได้พึงประเมิน		✓		
2. การหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน			✓	
3. การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา			✓	
4. การจัดทำและยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		✓	✓	
5. ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย		✓	✓	✓
6. การบันทึกบัญชีภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย		✓	✓	✓

คำนำ

วิชาการบัญชีการเงินได้บุคคลธรรมดา รหัสวิชา 20201 - 2005 จัดอยู่ในหมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาการบัญชี ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กระทรวงศึกษาธิการ ผู้เขียนได้บริหารสาระการเรียนรู้แบ่งเป็น 6 หน่วยการเรียนรู้ **ได้จัดแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนที่มุ่งเน้นฐานสมรรถนะ (Competency Based) และการบูรณาการ (Integrated)** ตรงตามจุดประสงค์ของรายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา ในแต่ละบทเรียนมุ่งให้ความสำคัญส่วนที่เป็นความรู้ ทฤษฎี หลักการ กระบวนการ ตัวอย่าง แบบฝึกปฏิบัติและคำถามเพื่อการทบทวน เพื่อฝึกทักษะประสบการณ์ เร่งพัฒนาบทบาทของผู้เรียนเป็นผู้จัดการแสวงหาความรู้ (Explorer) เป็นผู้สอนตนเองได้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ และบทบาทของผู้สอนเปลี่ยนจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้จัดการชี้แนะ (Teacher Roles) จัดสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อความสนใจเรียนรู้และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ (Co-investigator) จัดห้องเรียนเป็นสถานที่ทำงานร่วมกัน (Learning Context) จัดกลุ่มเรียนรู้ให้รู้จักทำงานร่วมกัน (Grouping) ฝึกความใจกว้าง มุ่งสร้างสรรค์คนรุ่นใหม่ สอนความสามารถที่นำไปทำงานได้ (Competency) สอนความรัก ความเมตตา (Compassion) ความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ (Trust) เป้าหมายอาชีพอันยังประโยชน์ (Productive Career) และชีวิตที่มีศักดิ์ศรี (Noble life) เหนือสิ่งอื่นใด เป็นคนดี ทั้งกาย วาจา ใจ มีคุณธรรม จรรยาบรรณทางธุรกิจและวิชาชีพ

ส่งเสริมสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System) สอดคล้องตามมาตรฐานอาชีพ (Occupational Standard) สร้างภูมิคุ้มกัน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กำลังแรงงาน การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานระดับชาติ (National Benchmarking) และการวิเคราะห์หน้าที่การทำงาน (Functional Analysis) เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม ทุกสาขาอาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ผู้สอน ผู้ประสาวิชาความรู้ เอกสาร หนังสือที่ใช้ประกอบในการเรียบเรียงไว้ ณ โอกาสนี้

สมานจิตต์ สินธุนาคร

หน่วยที่ 1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและเงินได้พึงประเมิน 1

เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล	3
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	5
หน้าที่ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมาย	7
แหล่งเงินได้	10
ประเภทของเงินได้พึงประเมิน	12
เงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้นภาษี	15
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ หน่วยที่ 1	38

หน่วยที่ 2 การหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน 43

การหักค่าใช้จ่าย	45
ค่าลดหย่อน	51
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ หน่วยที่ 2	63

หน่วยที่ 3 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 69

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	71
การเครดิตภาษี	77
การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่นายจ้างออกให้	81
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี	83
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ หน่วยที่ 3	86

หน่วยที่ 4 การจัดทำและยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 91

การจัดทำและยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	93
การชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	112

การขอคืนเงินภาษีอากร	117
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ หน่วยที่ 4	122

หน่วยที่ 5 ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย 125

ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย	127
การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายสำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทต่าง ๆ	129
หน้าที่ของผู้หักภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย	156
การยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี	158
ความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย	159
เงินได้ที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายที่ไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีกับรายได้อื่นในแบบแสดงรายการ	164
การออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย	167
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ หน่วยที่ 5	169

หน่วยที่ 6 การบันทึกบัญชีภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย 173

การบันทึกบัญชีในกรณีที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นผู้หักภาษี ณ ที่จ่าย	175
การกรอกบัญชีพิเศษตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร	182
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ หน่วยที่ 6	186

บรรณานุกรม 192

หน่วยที่

1

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา และเงินได้พึงประเมิน

แนวคิด

การจัดเก็บภาษีเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ซึ่งต้องจัดเก็บเพื่อนำมาเป็นรายได้ในการบริหารประเทศ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นแหล่งรายได้ส่วนหนึ่งของรัฐบาล และประชาชนคนไทยหรือชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย หรือผู้ที่มีเงินได้ประเภทต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

สาระการเรียนรู้

1. เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล
2. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
3. หน้าที่ตามกฎหมายของผู้มีหน้าที่เสียภาษี
4. แหล่งเงินได้
5. ประเภทของเงินได้พึงประเมิน
6. เงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้นภาษี

สมรรถนะประจำบท

ความรู้เกี่ยวกับหลักการและประเภทภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
2. อธิบายหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
3. อธิบายแหล่งที่มาของเงินได้ที่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษี
4. ระบุประเภทของเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษี
5. บอกเงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้นภาษี

หน่วยที่

1

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเงินได้พึงประเมิน

เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล

แหล่งที่มาของรายได้ของรัฐบาล

รัฐบาลมีหน้าที่ต่าง ๆ หลายประการ เช่น การป้องกันประเทศ รักษาความยุติธรรม และพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข การเดินทาง การขนส่ง การเศรษฐกิจ

สำหรับด้านเศรษฐกิจนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องทำให้มาตรฐานการครองชีพของประชาชนอยู่ในระดับที่ดีที่สุดเท่าที่ทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยการผลิตจะเอื้ออำนวยให้ และให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมไปยังประชาชน เนื่องจากรัฐบาลมีหน้าที่ต่าง ๆ มากมาย จึงจำเป็นต้องหารายได้เพื่อนำเงินมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ที่มาของรายได้ของรัฐบาลมีดังนี้ คือ

1. การเก็บภาษีอากร ซึ่งเก็บจากบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติศุลกากรและพระราชบัญญัติสรรพสามิต
2. การหาประโยชน์จากทรัพย์สิน การขายสินค้าและบริการ เช่น รายได้จากกิจการไฟฟ้า กิจการประปา กิจการสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น
3. การกู้เงิน รัฐบาลอาจต้องกู้เงินมาใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยอาจกู้เงินภายในประเทศโดยการออกพันธบัตรรัฐบาล หรือกู้จากต่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย เป็นต้น

4. การพิมพ์ธนบัตร เพื่อใช้ชำระหนี้ตามกฎหมาย ซึ่งต้องมีทุนสำรองเงินตรา เช่น ทองคำ เงินตราต่างประเทศ หลักทรัพย์ต่างประเทศ หลักทรัพย์รัฐบาล เป็นต้น
5. เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย เป็นครั้งคราว

ผู้เสียภาษีอากร

ได้แก่ บุคคล หรือนิติบุคคล ตามที่จะกล่าวต่อไป

ฐานภาษี

เป็นเงื่อนไขหรือมูลเหตุที่ทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรต้องเสียภาษี อันได้แก่

1. บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดว่าจะต้องเสียภาษี ซึ่งเรียกว่า เงินได้ ภาษีบุคคลธรรมดา กำหนดให้ผู้มีเงินได้ เงินเดือนมีรายได้ตั้งแต่ 120,000 บาทขึ้นไปต่อปี ต้องยื่นเสียภาษี
ภาษีมูลค่าเพิ่ม กำหนดให้ผู้ที่ขายสินค้าหรือให้บริการมีรายได้ตั้งแต่ 1,800,000 บาทขึ้นไปต่อปี ต้องเสียภาษี
2. บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีทรัพย์สินอยู่ในเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จะต้องเสียภาษี
3. บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีการขายสินค้าและบริการภาษีที่เก็บจากบุหรี่ สุรา การส่งสินค้าเข้า การจำหน่ายสินค้า การแสดงมหรสพ
4. บุคคลหรือนิติบุคคล ที่มีการขอสิทธิพิเศษในการประกอบการ เช่น การสัมปทานป่าไม้ การสัมปทานเหมืองแร่ การสัมปทานการเดินรถ เป็นต้น

วิธีการเสียภาษี

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรได้กำหนดวิธีการไว้ดังนี้

1. การหักภาษี ณ ที่จ่าย วิธีนี้กำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้หักภาษีไว้ทุกคราวที่มีการจ่ายเงินได้ และให้นำส่งตามแบบที่กำหนดภายใน 7 วันหลังจากสิ้นเดือน
2. การประเมินด้วยตนเอง ในการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และภาษีอื่น ๆ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีหน้าที่ประเมินโดยคำนวณว่าตนเองจะต้องเสียภาษีเป็นเงินเท่าไร แล้วยื่นแบบแสดงรายการต่อเจ้าหน้าที่
3. การประเมินโดยเจ้าพนักงานประเมิน เจ้าพนักงานประเมินจะประเมินก่อนแจ้งให้ผู้เสียภาษีชำระเงิน เช่น ภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น

การจัดเก็บภาษีของรัฐบาลมีทั้งภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม

ภาษีทางตรง คือ ภาษีที่เรียกเก็บจากผู้เสียภาษีโดยตรง เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีทางอ้อม คือ ภาษีที่เก็บจากบุคคลหนึ่งแต่ให้บุคคลนั้นไปเรียกเก็บจากบุคคลอื่นอีกทีหนึ่ง เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ความหมาย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไป หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใด ๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณีกฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบเสียภาษีตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ต้องชำระ และเงินได้บางกรณีกฎหมายกำหนดให้ ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่จ่ายบางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมา โดยมีสถานะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

1. บุคคลธรรมดา หมายถึง บุคคลที่ตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ว่า **“สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย”** ดังนั้น บุคคลธรรมดาจึงหมายถึง บุคคลทุกคนที่มีชีวิต ซึ่งได้แก่

1.1 ผู้ที่บรรลุนิติภาวะ หมายถึง บุคคลที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ หรือผู้ที่สมรสเมื่อมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

1.2 ผู้เยาว์ หมายถึง บุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ ผู้เป็นผู้เยาว์นี้ไม่สามารถทำนิติกรรมที่สำคัญด้วยตนเองได้ การทำนิติกรรมของผู้เยาว์จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม คือ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

1.3 คนเสมือนไร้ความสามารถ หมายถึง บุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถเนื่องจากกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีเสเพลเป็นอาชญา หรือติดยาเสพติด สุรายาเมา บุคคลประเภทนี้ทำนิติกรรมด้วยตนเองได้ ยกเว้นนิติกรรมบางอย่างที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน

1.4 คนไร้ความสามารถ หมายถึง บุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ เนื่องจากวิกลจริต บุคคลประเภทนี้จะไม่สามารถทำนิติกรรมได้ ต้องให้ผู้อนุบาลที่ศาลเป็นผู้แต่งตั้งเป็นผู้ที่ทำนิติกรรมแทน

2. ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล จะแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิใช่นิติบุคคล หมายถึง ห้างหุ้นส่วนสามัญตามมาตรา 1012 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่มีได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

- ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงที่จะประกอบกิจการหรือทำธุรกิจร่วมกัน
- มีการนำเงินสดหรือทรัพย์สิน หรือแรงงานมาลงทุนร่วมกัน
- มีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันผลกำไรอันเกิดจากการประกอบกิจการหรือธุรกิจนั้น

ตามอัตราส่วนที่ตกลงกันได้

- ไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

2.2 คณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล จะมีลักษณะคล้ายกับห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิใช่นิติบุคคล คณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลส่วนใหญ่จะจัดตั้งขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อประกอบกิจการร่วมกัน เมื่อบรรลุวัตถุประสงค์แล้วก็จะเลิกกิจการและแยกย้ายกันไป และนำผลกำไรที่เกิดจากการประกอบกิจการร่วมกันนั้นไปช่วยเหลือแก่บุคคลอื่น หรือบริจาคแก่องค์กรสาธารณกุศลต่าง ๆ หรือมูลนิธิ หรือสมาคมต่าง ๆ คณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลจะต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

- ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงประกอบกิจการร่วมกัน
- มีการนำเงินสด หรือทรัพย์สิน หรือแรงงานมาลงทุนร่วมกัน
- มีวัตถุประสงค์ที่จะนำผลกำไรอันเกิดจากการประกอบกิจการหรือธุรกิจนั้นไปช่วยเหลือแก่บุคคลอื่น หรือบริจาคแก่องค์กรสาธารณกุศลต่าง ๆ หรือมูลนิธิ หรือสมาคมต่าง ๆ

- ไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

3. ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี หมายถึง การสิ้นสภาพบุคคล ตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 ผู้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี ในกรณีนี้หากผู้ตายมีเงินได้พึงประเมินเกินจากเกณฑ์ขั้นต่ำที่ประมวลรัษฎากรกำหนดทายาทของผู้ตายหรือผู้จัดการมรดกหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินก็ต้องทำการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของผู้ตาย

3.2 ผู้ถึงแก่ความตายหลังปีภาษี แต่ยังไม่ได้ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี และมีเงินได้พึงประเมินเกินจากเกณฑ์ขั้นต่ำที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ทายาทของผู้ตาย หรือผู้จัดการมรดก หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินก็ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของผู้ตาย

4. กองมรดกของผู้ตายที่ยังมิได้แบ่ง หมายถึง ทรัพย์สินของผู้ตายที่ยังไม่ได้จัดแบ่งให้แก่ทายาท ซึ่งอาจอยู่ในระหว่างการรวบรวมทรัพย์สินทั้งหมด และอาจมีทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วนที่อยู่ในกองมรดก ก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินและมีจำนวนเกินจากเกณฑ์ขั้นต่ำที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ทายาท

ผู้เป็นผู้รับมรดก หรือผู้จัดการมรดก หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกก็จะต้องทำการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของกองมรดกของผู้ตายที่ยังมิได้แบ่ง

5. วิสาหกิจชุมชน ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เฉพาะที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล

หน้าที่ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมาย

เมื่อมีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีภาษีตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนี้

1. ขอมิเลขและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่มีเงินได้เกิดขึ้น กรณีเป็นผู้มีเงินได้ที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ได้แก่ เป็นคนต่างด้าว หรือกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง เว้นแต่ผู้มีเงินได้ที่มีเลขประจำตัวประชาชน สามารถใช้เลขประจำตัวประชาชนแทนเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรได้โดยไม่ต้องขอมิเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรอีก

ผู้มีเงินได้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร อาจยื่นคำร้อง ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 30 แห่ง หรือสำนักสรรพากรพื้นที่สาขา (อำเภอ) ทุกแห่ง สำหรับผู้มีเงินได้ที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัด ยื่นคำขอได้ที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ (จังหวัด) และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา (อำเภอ) ทุกแห่ง แล้วแต่กรณี

2. ยื่นแบบแสดงรายการ ปกติปีละ 1 ครั้ง เงินได้ของปีใดก็ยื่นแบบฯ ภายในวันที่ 31 มีนาคมของปีถัดไป เว้นแต่เงินได้บางลักษณะ เช่น การให้เช่าทรัพย์สิน เงินได้จากวิชาชีพอิสระ เงินได้จากการรับเหมา เงินได้จากธุรกิจการพาณิชย์ เป็นต้น จะต้องยื่นแบบฯ ตอนกลางปี สำหรับเงินได้ที่เกิดขึ้นใน 6 เดือนแรก ภายในเดือนกันยายนของทุกปี

เงินได้ที่ต้องเสียภาษีตามกฎหมาย

เงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เรียกว่า “เงินได้พึงประเมิน” หมายถึง เงินได้ของบุคคลใด ๆ หรือหน่วยภาษีข้างต้นที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีใด ๆ หรือเงินได้ที่เกิดขึ้นในปีภาษี ได้แก่

1. เงิน
 2. ทรัพย์สินซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงินที่ได้จริง
 3. ประโยชน์ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน
 4. เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้
 5. เครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด
- } ที่ได้รับจริง (เกณฑ์เงินสด)

เงินได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีภาษีจะมีหน้าที่ต้องยื่นแบบฯ ก็ต่อเมื่อมีเงินได้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าเมื่อคำนวณภาษีแล้วจะมีภาษีต้องชำระเพิ่มเติมหรือไม่ก็ตาม ดังนี้

เกณฑ์เงินได้พึงประเมินขั้นต่ำที่ผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี

(1) บุคคลธรรมดาและผู้ถึงแก่ความตาย มีเงินได้พึงประเมิน ดังนี้

ประเภทเงินได้	โสด	สมรส
เงินเดือนเพียงอย่างเดียว	120,000.00	220,000.00
เงินได้ประเภทอื่น	60,000.00	120,000.00

(2) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคล หรือคณะบุคคลที่ไม่ใช้นิติบุคคล มีเงินได้พึงประเมินเกิน 60,000 บาท

(3) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง มีเงินได้พึงประเมินเกิน 60,000 บาท

ตัวอย่างที่ 1.1

นายผักบุ้ง นายผักกะเจต และนายผักคะน้า ตกลงที่จะประกอบธุรกิจร่วมกัน โดยนายผักบุ้งนำเงินสดมาลงทุน 100,000 บาท นายผักกะเจตนำรถกระบะมาลงทุนมูลค่า 150,000 บาท ส่วนนายผักคะน้านำแรงงานมาลงทุน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการทำธุรกิจซึ่งตีค่าความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ เป็นเงิน 100,000 บาท ทั้งสามคนตกลงแบ่งกำไรขาดทุนกันตามอัตราส่วนทุนที่นำมาลงในกิจการ และไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับกระทรวงพาณิชย์ การกระทำของบุคคลทั้ง 3 ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคลหรือไม่

หลักเกณฑ์การพิจารณา

ให้พิจารณาว่าเข้าหลักเกณฑ์ครบทุกข้อหรือไม่ คือ

1. ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงที่จะประกอบกิจการหรือทำธุรกิจร่วมกันในที่นี้มี 3 คน คือ นายผักบุ้ง นายผักกะเจต และนายผักคะน้า
2. มีการนำเงินสดหรือทรัพย์สิน หรือแรงงานมาลงทุนร่วมกัน
3. มีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันผลกำไรอันเกิดจากการประกอบกิจการหรือธุรกิจนั้นตามอัตราส่วนที่ตกลงกันได้
4. ไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

สรุป การกระทำของบุคคลทั้ง 3 คน เข้าตามองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อ จึงจัดว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคล และถ้าหากห้างหุ้นส่วนมีเงินได้พึงประเมินเกินจากเกณฑ์ขั้นต่ำที่ประมวลรัษฎากรกำหนด คือ 60,000 บาท และเงินได้พึงประเมินนั้นไม่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร จึงมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตัวอย่างที่ 1.2

นายเมตตา นายกรุณาและนางอุเบกขา ตกลงร่วมกันจัดแข่งแรลลี่จากกรุงเทพฯ - พัทยา เพื่อหารายได้ให้แก่สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยฯ ที่ทั้งสามคนสำเร็จการศึกษามา จึงตกลงให้นำเงินสดมาลงเป็นทุนในการดำเนินงานคนละ 25,000 บาท และได้ทำการว่าจ้างบริษัทที่มีประสบการณ์ในการจัดแข่งแรลลี่ให้เป็นผู้ดำเนินการ โดยบริษัทคิดค่าตอบแทน 50,000 บาท หลังจากการจัดแข่งแรลลี่เสร็จสิ้นปรากฏว่ามีผลกำไรจำนวน 350,000 บาท การกระทำของบุคคลทั้ง 3 ถือว่าเป็นคณะบุคคลที่มีโชตินิติบุคคลหรือไม่

หลักเกณฑ์การพิจารณา

ให้พิจารณาว่าเข้าหลักเกณฑ์ครบทุกข้อหรือไม่ คือ

1. ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงประกอบกิจการร่วมกัน ในที่นี้มี 3 คน คือ นายเมตตา นายกรุณา และนางอุเบกขา
2. มีการนำเงินสด หรือทรัพย์สิน หรือแรงงาน มาลงเป็นทุนร่วมกัน
3. มีวัตถุประสงค์ที่จะนำผลกำไรอันเกิดจากการประกอบกิจการหรือธุรกิจนั้นไป ช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นหรือบริจาคแก่องค์การสาธารณะกุศลต่าง ๆ หรือมูลนิธิ หรือสมาคมต่าง ๆ ในที่นี้มีวัตถุประสงค์จะหารายได้เข้าสมาคมศิษย์เก่า
4. ไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

สรุป การกระทำของบุคคลทั้ง 3 คน เข้าตามองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อ จึงจัดว่าเป็นคณะบุคคลที่มีโชตินิติบุคคล และถ้าหากคณะบุคคลมีเงินได้พึงประเมินเกินจากเกณฑ์ขั้นต่ำที่ประมวลรัษฎากรกำหนด คือ 60,000 บาท และเงินได้พึงประเมินนั้นไม่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร จึงมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนำเงินที่เหลือมอบให้สมาคมศิษย์เก่า

ตัวอย่างที่ 1.3

นายองอาจเป็นคนโสดทำงานที่บริษัทแห่งหนึ่ง ได้รับเงินเดือน ๆ ละ 15,000 บาท ต่อมาเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 25X1 นายองอาจถึงแก่กรรม ทายาทนายองอาจจะต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ประจำปี 25X1 หรือไม่ จะพิจารณาอย่างไร

หลักเกณฑ์การพิจารณา

นายองอาจเป็นคนโสดมีเงินได้พึงประเมินในปี 25X1 เป็นเงิน 150,000 บาท ($15,000 \times 10$ เดือน) ซึ่งเป็นเงินได้พึงประเมินเกินจากเกณฑ์ขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ 120,000 บาทต่อปี ดังนั้น ทายาทหรือผู้จัดการมรดก หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินของนายองอาจจึงมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ในนามของนายองอาจ ภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 25X2

ตัวอย่างที่ 1.4

นายมาดดีเป็นคนโสดทำงานที่บริษัทแห่งหนึ่ง ได้รับเงินเดือน ๆ ละ 9,000 บาท ต่อมาเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 25X1 นายมาดดีถึงแก่กรรม ทายาทนายมาดดีจะต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ประจำปี 25X1 หรือไม่ จะพิจารณาอย่างไร

หลักเกณฑ์การพิจารณา

นายมาดตีเป็นคนโสดมีเงินได้พึงประเมินในปี 25X1 เป็นเงิน 27,000 บาท ($9,000 \times 3$ เดือน) ซึ่งเป็นเงินได้พึงประเมินไม่เกินเกณฑ์ขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ 60,000 บาทต่อปี ดังนั้น ผู้เป็นทายาทหรือผู้จัดการมรดก หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินของนายมาดตี จึงไม่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ในนามของนายมาดตีประจำปีภาษี 25X1

ตัวอย่างที่ 1.5

นายบุญน้อยถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 25X1 มีเงินได้พึงประเมินเกินเกณฑ์ขั้นต่ำที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ต่อมาในปี พ.ศ. 25X2 ทายาทของนายบุญน้อยได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประจำปีภาษี 25X1 ในนามของนายบุญน้อยผู้ตาย และในปีเดียวกันกองมรดกของนายบุญน้อยยังไม่สามารถจัดแบ่งทรัพย์สินกันได้ และมีรายได้จากการให้เช่าอาคารพาณิชย์เกิดขึ้นจำนวน 60,000 บาท ให้พิจารณาว่าในปีภาษี 25X2 นี้ จะต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในนามผู้ใด จำนวนเท่าใด และผู้ใดเป็นผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษี และภายในกำหนดเมื่อใด

หลักเกณฑ์การพิจารณา

1. กองมรดกของนายบุญน้อยเป็นกองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง มีเงินได้พึงประเมินเกิดขึ้นและเงินได้พึงประเมินนั้นเกินจากเกณฑ์ขั้นต่ำที่ประมวลรัษฎากรกำหนด คือ 60,000 บาท
2. เงินได้พึงประเมินของกองมรดกที่ยังมิได้แบ่งในปีภาษี 25X2 มีจำนวน 60,000 บาท

สรุป ผู้เป็นทายาท หรือผู้จัดการมรดก หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกของนายบุญน้อย จึงมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในนามกองมรดกที่ยังมิได้แบ่งภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 25X3

แหล่งเงินได้

แหล่งที่มาของเงินได้ ซึ่งแบ่งเป็นเงินได้จากแหล่งในประเทศและนอกประเทศ เงินได้จากแหล่งต่าง ๆ นี้จะต้องนำไปรวมคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือไม่ ให้พิจารณา ดังนี้

1. **เงินได้เกิดจากแหล่งในประเทศ** หมายถึง เงินได้ที่เกิดขึ้น หรือเป็นผลสืบเนื่องจากมี
 - 1.1 หน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย หรือ
 - 1.2 กิจการที่ทำในประเทศไทย หรือ
 - 1.3 กิจการของนายจ้างในประเทศไทย หรือ
 - 1.4 ทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย (ดอกเบี้ย เงินปันผล ค่าเช่า ฯลฯ)

*** เจื่อนไข** ผู้มีเงินได้เกิดจากแหล่งในประเทศนี้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้ตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้เสมอเว้นแต่จะมีข้อยกเว้นตามกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่ว่าเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วนั้นจะจ่ายในหรือนอกประเทศ และไม่ว่าผู้มีเงินได้นั้นจะเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยหรือไม่ก็ตาม

2. เงินได้เกิดจากแหล่งนอกประเทศไทย หมายถึง เงินได้ที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลสืบเนื่องจากมี

2.1 หน้าที่งานที่ทำในต่างประเทศ หรือ

2.2 กิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือ

2.3 ทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ

*** เงื่อนไข** ผู้มีเงินได้เกิดจากแหล่งนอกประเทศในปีภาษีที่แล้วมาแล้วจะต้องเสียภาษีเงินได้ในประเทศไทย ก็ต่อเมื่อเข้าองค์ประกอบทั้ง 2 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้มีเงินได้เป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทย ในปีภาษีนั้นชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายระยะเวลา รวมทั้งหมดถึง 180 วัน และ

(2) ผู้มีเงินได้ นำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศไทยในปีภาษีนั้นด้วย

ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาบางกรณี ถ้าเกี่ยวข้องกับบุคคลของบางประเทศที่มีอนุสัญญา **ภาษีซ้อน*** หรือความตกลงเพื่อป้องกันการเก็บภาษีซ้ำซ้อนกับประเทศไทยจำเป็นต้องพิจารณาถึงความตกลงหรืออนุสัญญาวาดำเนินการเว้นการเก็บภาษีซ้อนระหว่างประเทศไทยได้ทำความตกลงไว้ด้วย

ตัวอย่างที่ 1.6 นายเอกชัย เป็นลูกจ้างบริษัทสมนไพรไทย จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศไทย บริษัทได้ส่งนายเอกชัยไปทำงานประจำอยู่ในประเทศสิงคโปร์ เพื่อเสนอขายสินค้าสมนไพรไทยของบริษัท โดยบริษัทจ่ายเงินเดือน ค่าที่พักและค่าเบี้ยเลี้ยงให้นายเอกชัย ดังนั้น แม้นายเอกชัยจะไม่ได้อยู่ในประเทศไทย แต่ก็ต้องมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ให้กับประเทศไทย เพราะเข้าหลักที่ว่าแหล่งเงินได้อยู่ในประเทศไทย

ตัวอย่างที่ 1.7 นายโออยู่ประเทศเกาหลีใต้ เข้ามาเปิดบริษัทเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทโสมในประเทศไทยโดยว่าจ้างคนไทยเป็นผู้ดำเนินการให้ ดังนั้น รายรับที่เกิดจากการจำหน่ายสินค้าที่เป็นเงินได้พึงประเมินของนายโอนั้นจะต้องเสียภาษีเงินได้ ถึงแม้ว่านายโอจะให้ลูกจ้างเป็นผู้ดำเนินการและตนเองไม่ได้อยู่ในประเทศไทยก็ตาม เพราะเข้าหลักที่ว่าแหล่งเงินได้อยู่ในประเทศไทย

ตัวอย่างที่ 1.8 บริษัทน้ำพริกไทย จำกัด ตั้งอยู่ในประเทศไทยได้ทำสัญญาวางจ้างกับนางสาวกะปิซึ่งอยู่ในประเทศอินโดนีเซียเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าของบริษัทที่ประเทศอินโดนีเซีย และบริษัทจ่ายเงินเดือนให้กับนางสาวกะปิทุกเดือน โดยจัดส่งไปให้ที่ประเทศอินโดนีเซีย ในกรณีนี้ถือว่านางสาวกะปิมีเงินได้ เนื่องจากกิจการของนายจ้างในประเทศไทย ดังนั้น นางสาวกะปิจะต้องเสียภาษีเงินได้ให้แก่ประเทศไทย เพราะเข้าหลักที่ว่ากิจการของนายจ้างในประเทศไทย

ตัวอย่างที่ 1.9 มิสเตอร์แอนดรูเป็นชาวอังกฤษ เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยและได้ซื้อคอนโดมิเนียมเพื่ออยู่อาศัย 1 ห้อง ต่อมาสัญญาการว่าจ้างทำงานได้หมดอายุลง มิสเตอร์แอนดรูจึง

ได้เดินทางกลับประเทศอังกฤษ และได้นำคอนโดมิเนียมออกให้เช่า โดยมีเพื่อนชาวไทยเป็นผู้ดูแลและเก็บผลประโยชน์ส่งไปให้มิสเตอร์แอนดรู ดังนั้น มิสเตอร์แอนดรูจะต้องนำเงินได้พึงประเมินจำนวนนี้มาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ให้แก่ประเทศไทย เพราะเขาหลักที่ว่าทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย

ประเภทของเงินได้พึงประเมิน

เนื่องจากผู้มีเงินได้ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีความยากง่ายหรือต้นทุนที่แตกต่างกัน เพื่อความเป็นธรรม ในกฎหมายจึงได้แบ่งลักษณะเงินได้ (พึงประเมิน) ออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อกำหนดวิธีคำนวณภาษีให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุด ดังนี้

1. เงินได้ประเภทที่ 1 มาตรา 40(1) ได้แก่ เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็น

- 1.1 เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ
- 1.2 เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากนายจ้าง
- 1.3 เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้าน ซึ่งนายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า
- 1.4 เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ
- 1.5 เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน เช่น มูลค่าของการได้รับประทานอาหาร เป็นต้น

2. เงินได้ประเภทที่ 2 มาตรา 40(2) ได้แก่ เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็น

- 2.1 ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด
- 2.2 เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส
- 2.3 เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับเนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้
- 2.4 เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้าน ที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า
- 2.5 เงินที่ผู้จ่ายเงินได้จ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ
- 2.6 เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ นั้น ไม่ว่าหน้าที่หรือตำแหน่งงาน หรืองานที่รับทำให้นั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว

3. เงินได้ประเภทที่ 3 มาตรา 40(3) ได้แก่ ค่าแห่งกู้ยืม ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล

4. เงินได้ประเภทที่ 4 มาตรา 40(4) ได้แก่ ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร เงินลดทุน เงินเพิ่มทุน ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้น ฯลฯ เป็นต้น

4.1 ดอกเบี้ยพันธบัตร มาตรา 40(4)(ก) ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตัวเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ไม่ว่าจะมียกเว้นหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่าย ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว หรือผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น เป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน รวมทั้งเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้จากการให้กู้ยืม หรือจากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิดไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

4.2 เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร มาตรา 40(4)(ข) หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายไทยให้จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะสำหรับ ให้กู้ยืมเงิน ฯลฯ

4.3 เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

4.4 เงินลดทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไรและเงินที่กันไว้รวมกัน

4.5 เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือรับช่วงกันไว้รวมกัน

4.6 ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากันหรือรับช่วงกัน หรือ เลิกกัน ซึ่งตราความเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน

4.7 ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วนหรือโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตัวเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ทั้งนี้เฉพาะ ซึ่งตราความเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

เงินได้ประเภทที่ 4 ในหลาย ๆ กรณี กฎหมายให้สิทธิที่จะเลือกเสียภาษีโดยวิธีหักภาษี ณ ที่จ่าย แทนการนำไปรวมคำนวณกับเงินได้อื่นตามหลักทั่วไป ซึ่งจะทำให้ผู้มีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีตามบัญชีอัตราภาษีในอัตราที่สูงกว่าอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย สามารถประหยัดภาษีได้

5. เงินได้ประเภทที่ 5 มาตรา 40(5) ได้แก่ เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจาก

- การให้เช่าทรัพย์สิน
- การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน
- การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อนซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว

6. เงินได้ประเภทที่ 6 มาตรา 40(6) ได้แก่ เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือ วิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลป์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอื่นซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดชนิดไว้